

DE WAARDE VAN OUDE VROUWEN

Aantoonbaar seksistisch gedrag bij mannen is volgens veel traditioneel denkende biologen een aanwijzing voor een sterke positie van de jonge vrouw in de menselijke samenleving. De jonge vrouw heeft een voorgrond op haar oudere concurrenten door een grotere vruchtbaarheid, een aantrekkelijk lichaam en een grote mate van onbevangenheid die haar gemakkelijk bindbaar maakt. Al deze kenmerken zetten mannen

FOTO: P. PALMÉN

aan tot hanengedrag en daarmee tot het voorspel om te komen tot een succesvolle overdracht van hun genen op het nageslacht.

Groot was dan ook de verrassing dat mannelijke chimpansees volgens primatoloog Martin Muller een duidelijke voorkeur hebben ontwikkeld voor de wat oudere dames. Wanneer een oud vrouwtje laat merken dat ze vruchtbaar is, hangen alle mannen om haar heen en is nauwelijks aandacht voor de jonge krachtige meiden die op alle mogelijke manieren de aandacht voor henzelf trachten op te eisen. En daarin gaan ze nog een heel stuk verder dan hun menselijke gelijken. Niets kan de apenmannen echter op andere gedachten brengen, daarmee de oudere vrouwen verrassend op een hoog voetstuk plaatsend.

Verrassend omdat mensen een ander gedrag etaleren, terwijl ons DNA maar slechts voor 5% van dat van de chimpansee verschilt. Je zou je kunnen afvragen of wij mannen de verkeerde prioriteiten leggen. Zijn de volslanke lichamen, de volle borsten en brede heupen ons opgedrongen door de reclamewereld of zijn ze werkelijk zo effectief als het daaraan geadapteerde gedrag van mannen doet vermoeden? Op die laatste vraag is een duidelijk antwoord te geven, veel niet-westerse volkeren hebben inderdaad vaak een geheel ander vrouwelijk schoonheidsideaal.

Terug naar de oude vrouwen. De verklaring van Martin Muller is dat oudere chimpansee-vrouwen én meer ervaring hebben in het opvoeden van hun kroost én al bewezen hebben een goede lichamelijke conditie te hebben en daarvoor door mannen meer worden geapprecieerd. De vrouwelijke chimpansee kent bovendien geen menopauze en blijft dus tot op hoge leeftijd vruchtbaar. En ook voor deze manier van Darwinistisch denken is iets te zeggen. Nu is deze denkwijze zeker niet nieuw. Herpetologen weten al langer dat oude vrouwen een veel grotere bijdrage leveren aan de populatiegroei dan de jonge meiden. Bij alle Nederlandse reptielen neemt het aantal nakomelingen toe met de leeftijd van de moeder.

Maar waarom verschillen mensen dan toch van apen? Het voor-

deel van de chimpansee is immers ook op de mens van toepassing. Pygmeënen hebben mogelijk nog de grootste overeenkomst met chimpansees. Ze worden over het algemeen niet oud (25 jaar) en bij meisjes stopt de groei al op dertienjarige leeftijd, terwijl de groei in westerse landen nog zeker vijf jaar doorzet. De kindertijd bij Pygmeënen is dus aanzienlijk bekort. De meeste pygmeënen krijgen hun eerste kind al voor het

zestiende levensjaar. De wetenschappelijke verklaring voor het verschijnsel is dat bij deze natuervolken een zeer hoge sterfte optreedt en dat ze zo proberen de hoge mortaliteit te compenseren.

En hierin ligt ook de kern. Bij minder sterfte is er geen behoefte aan veel kinderen. Bij de *Australopithecus* kon zich het centrale zenuwstelsel ontwikkelen dankzij een overvloed aan voedsel. Zijn levensverwachting en daarmee ook zijn kindertijd werden langer. De grotere schedel leverde wel meer risico bij het baren van kinderen en ook hadden deze daarna meer zorg nodig. Maar dat alles werd opgelost met het fenomeen menopauze dat de mens als enige primaat ontwikkelde.

De 'grootmoederhypothese' doet in deze theorie opgang. De reproductiestop zorgt ervoor dat oma niet alleen haar eigen kinderen, maar ook haar kleinkinderen begeleidt naar volwassenheid. De 'prudent-mother' hypothese koppelt daar nog aan vast dat vrouwen die veel baren een lagere levensverwachting hebben. Deze laatste hypothese wordt bevestigd door Dustin Penn en Ken Smith die onderzoek deden aan de Mormoonse samenleving in Utah (gemiddeld acht kinderen per gezin) en daarbij inderdaad constateerden dat bij gezinnen met veel kinderen de vrouwen een beduidend lagere leeftijd bereikten.

De menopauze is dus een godsgeschenk dat door weinig vrouwen overigens echt wordt gewaardeerd. En ze gaan er ook nog onverstandig mee om. Jonge vrouwen willen in hun hang naar schoonheid zo lang mogelijk rondlopen in dat slanke lichaam met volle borsten en brede heupen, daarmee hun beschikbare voortplantingsperiode wel erg kort makend. Vrouwen die pas ver na hun dertigste hun eerste kind willen krijgen, spotten dus met alle evolutionaire verworvenheden. Vanuit de moderne vrouw gezien had de evolutie zich beter kunnen richten op de man om die met een 'grootvaderhypothese' een definitieve menopauze te bezorgen.